

Regeringskansliet
c/o Klimat- och näringslivsdepartementet

Remiss om Areella näringar vid vatten (SOU 2023:203)

Sammanfattning

Länsstyrelsen ställer sig bakom grundidén om ett tillägg i undantagen i 7 kap. 16 § miljöbalken (1998:808), MB för vattenbruk under förutsättningar att det införs definitioner och generell anmälningsplikt.

Länsstyrelsen anser att förslaget till ett nytt särskilt skäl i 7 kap 18 d § MB inte bör införas i kust- och skärgårdsområden då det är oklart hur strandskyddets syften ska säkerställas i starkt exploaterade områden utmed kusten. Utredningen anger att exploatering i redan exploaterade områden ska ske restriktivt och ett hänsynstagande ska göras utifrån 3 och 4 kap MB. Länsstyrelsen befarar, oavsett att exploateringen av kust- och skärgårdsområden kommer att öka. Bebyggelsestrycket är redan högt utmed kusten i Blekinge och hör till de från strandskyddssynpunkt mest värdefulla strandområdena i landet. Länsstyrelsen anser även att det är otydligt hur grunda bottnar ska skyddas då ökning av antal bryggor kan ge en kumulativ effekt genom ökad båttrafik, muddring av bottnar mm.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget om ett nytt särskilt skäl i 7 kap. 18 d § MB för småskaliga förvärvsverksamheter i anslutning till sjöar och vattendrag på landsbygden eftersom exploateringstrycket är lägre än vid kusten och då sysselsättningseffekterna är mer angelägna i dessa områden.

Det bör tydligare beskrivas hur avgränsningen mellan potentiella landsbygdsområden och områden med högre exploateringstryck ska göras. Det är ur strandskyddssynpunkt inte tillfredsställande om landsbygdsområden i förlängningen innebär att nya exploateringar

sker inom de få kvarvarande oexploaterade kuststräckorna och skärgårdarna.

Yttrande

1. Länsstyrelsen är positiv till förslaget om att vattenbruk läggs till i uppräkningsdelen i undantagsbestämmelsen i 7 kap. 16 § punkten ett MB – förutsatt att en definition av vattenbruk samtidigt införs i 9 kap. MB eller annan lagstiftning, samt under förutsättning att det införs en ny bestämmelse i 3 kap. 3 § miljöprövningsförordningen (2013:251) om anmälningsskyldighet för vattenbruk som bedrivs i anläggningar i vattenområden. I annat fall motsätter sig länsstyrelsen förslaget.
2. Länsstyrelsen motsätter sig delvis förslaget om införande av ytterligare särskilt skäl i 7 kap. 18 d § MB.
3. Länsstyrelsen motsätter sig delvis att omsättningskravet i 7 kap. 16 § MB justeras.
4. Länsstyrelsen är positiv till att det funktionella kravet i undantagsbestämmelsen i 7 kap. 16 § punkten ett MB förtydligas.
5. Länsstyrelsen ställer sig positiv till att en vägledning av Naturvårdsverket tas fram med berörda myndigheter.
6. Länsstyrelsen motsätter sig förslag som medför ökade möjligheter att etablera verksamheter och anläggningar inom strandskydd om inte betydande långsiktiga resurser tillförs för tillsyn.

Motivering

1. Vattenbruk i 7 kap. 16 § 1 MB

Länsstyrelsen är positiv till att vattenbruk införs i undantagen i 7 kap. 16 § MB. Men om inte samtidigt tydliga definitioner införs blir det osäkert för alla parter vad som omfattas. Att paragrafens tillämpning ska anpassas efter praxis och utvecklingen i övrigt innebär i praktiken olika tolkningar. Förslaget att vägledning om tillämpningen av undantagsbestämmelsen tas fram av ansvarig myndighet innebär att det endast kommer finnas ett ej juridiskt bindande dokument som stöd för olika tolkningar.

Länsstyrelsen anser att definitioner i miljöbalken eller ytterligare föreskrifter kring undantagsbestämmelsens tillämpningsområde är en förutsättning för en tydlig tillämpning så att det är förutsägbart för alla parter vad som gäller. Om tydliga definitioner inte införs i lagstiftning motsätter sig Länsstyrelsen förslaget.

För det fall att förslaget om vägledning kommer att bibehållas, vill länsstyrelsen framhålla vikten av att vägledningen från Naturvårdsverket utges innan eller senast i samband med att lagstiftningen träder i kraft. Detta för att myndigheterna ska ha någon möjlighet att förstå begreppets innebörd.

Länsstyrelsen menar att ett införande av vattenbruk som ett av undantagen i 7 kap. 16 § MB endast bör införas om förslaget i fiske- och vattenbruksutredningen, SOU 2023:74, om att det ska införas en ny bestämmelse i 3 kap. 3 § miljöprövningsförordningen (2013:251) om anmälningsplikt för vattenbruk som bedrivs i anläggningar i vattenområden också införs. Motivet för detta är att det annars inte kommer att göras någon lokaliseringsprövning alls för vattenbruk i vattenområden som med nuvarande regelverk inte omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt, som exempelvis odling av musslor, alger och fisk med foderförbrukning som uppgår till högst 1,5 ton per kalenderår.

Länsstyrelsen befarar annars att undantaget i 7 kap. 16 § MB skapar incitament till att etablera vattenbruk med huvudsyfte att skapa möjlighet att uppföra anläggningar som i huvudsak sedan används för privata syften, som exempelvis bryggor och bodar för fritidsändamål. Detta skapar ökat behov av resurser för tillsyn i en redan ansträngd tillsynsverksamhet.

2. Ytterligare särskilt skäl i 7 kap 18 d § MB

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget om att ytterligare särskilt skäl införs för småskaliga förvärvsverksamheter i kust och skärgårdsområden. Detta eftersom stora delar av våra grunda havsvikar redan idag är kraftigt påverkade av exploatering. Förslaget innebär en ökad exploatering, vilket motverkar miljökvalitets-målen Hav i balans och Levande kust och skärgård. Förslaget försämrar även allmänhetens tillgång till opåverkade stränder och skulle innebära ytterligare kumulativ negativ påverkan på växt- och djurs livsmiljöer som kan förstöras eller fragmenteras. Exploateringstakten i strandnära lägen är mycket hög utan tecken

på avmattning och förslaget skulle innebära att strandskyddets båda syften motverkas. Länsstyrelsen menar vidare att det finns potential att utveckla småskaliga förvärvsverksamheter i ett flertal av de fiskhamnar på landsbygden som helt eller delvis inte längre behövs för yrkesfiskets behov.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget om att ytterligare särskilt skäl införs för småskaliga förvärvsverksamheter i anslutning till sjöar och vattendrag på landsbygden. Exploateringstrycket är lägre i dessa områden och sysselsättningseffekterna bedöms mer angelägna här i jämförelse med kustområdena. Möjligheterna för småskaliga förvärvsverksamheter att nyttja och hållbart förvalta den areella resursen fiske är väsentligt mer relevant i dessa områden eftersom allt fiske i sötvatten, med undantag för de fem stora sjöarna, tillhör ägarna av fastigheter med fiskerätt. Detta gäller inte vid kusten där handredskapsfisket är fritt på enskilt vatten. Länsstyrelsen anser vidare att det är oklart hur ett område för landsbygd ska bedömas. Landsbygdsbegreppet borde definieras i lagtext så inga oklarheter finns i den bedömningen.

Länsstyrelsen anser att förslaget om införande av ytterligare särskilt skäl, där dispens ska kunna meddelas för förvärvsverksamheter kommer att innebära svåra och osäkra avvägningar. Förslaget kommer leda till tillämpningssvårigheter och gränsdragningsproblem och kommer sannolikt bidra till ytterligare exploatering av orörda stränder utmed redan exploaterade kuster. Att tillämpningsområdet ska utkristalliseras i praxis med tid gör det oklart för alla parter vad som faktiskt gäller och kommer medföra olika tolkningar. Det finns en tydlig risk att bestämmelsen kommer användas på ett icke avsett sätt i syfte att uppföra byggnader eller anläggningar för privat bruk. Vilket lägger stor vikt på att tillsynsmyndigheten har resurser att bedriva tillsyn.

3. Omsättningskravet

Länsstyrelsen motsätter sig delvis att omsättningskravet i 7 kap. 16 § MB justeras genom att omsättningskravets första del helt ska tas bort. Det vill säga stadgandet att för att en bisyssla ska omfattas av undantagsbestämmelsen ska näringen medföra ett tillskott av betydelse till näringsidkarens försörjning. Länsstyrelsen föreslår att orden *av betydelse* kan tas bort, men att kravet på att det ska medföra ett tillskott finns kvar.

Förslaget innebär svåra och otydliga avvägningar och medför en risk att anläggningar uppförs för privat bruk. När anläggningarna väl har uppförts är det svårt att förelägga en ny ägare till rättelse. Det bör därför även fortsättningsvis vara ett krav att en anläggning kommer medföra en inkomst av något slag samt att verksamhetsutövaren kan visa på detta.

Gränsen mellan bisyssla och hobbyverksamhet behöver förtydligas.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget att omsättningskravets andra del lämnas kvar. Stadgandet att hobbyverksamhet inte omfattas av undantagsbestämmelsen.

4. Förtydligande av det funktionella kravet

Länsstyrelsen är positiv till den nya tydligare skrivningen i 7 kap. 16 § MB där funktionellt samband ersätter funktionella krav.

5. Vägledning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att Naturvårdsverket får uppdraget att tillsammans med berörda myndigheter ta fram en vägledning om tillämpningen av 7 kap. 16 § MB. En sådan vägledning bör dock tas fram innan eller senast i samband med när lagen börjar gälla.

6 Tillsyn

I dagsläget är tillsynen otillräcklig i stora delar av landet och rättssäkerheten är därför eftersatt. I praktiken saknas det resurser för tillsynsmyndigheterna att i efterhand kontrollera en dispensgiven respektive undantagen anläggnings tillkomst och aktuella användning. I stället är det övervägande händelsestyrd tillsyn som utövas av kommuner och länsstyrelser. Om tillsyn uteblir under lång tid kan det få stora konsekvenser både för biologisk mångfald och allmänhetens tillgång till strandområden. Utebliven tillsyn minskar också incitamenten för att respektera strandskyddet.

Länsstyrelserna bör därför ges de rätta lagtekniska och ekonomiska förutsättningarna för att en bra tillsynsverksamhet ska kunna bedrivas inom länet. För genomförandet av ett aktivt och planerat tillsynsarbete, så behöver riktade resurser för detta arbete ges till länsstyrelserna, som också är operativa tillsynsmyndigheter i skyddade områden.

Så länge inte långsiktiga betydande resurser tillförs tillsynsmyndigheterna för att arbeta med specifikt uppföljning och egeninitierad tillsyn så motsätter sig Länsstyrelsen alla förslag som medför ökad möjlighet att etablera verksamheter och anläggningar inom strandskyddade områden.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 010-224 00 00 eller via e-post blekinge@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 1067-2024 i ämnesraden för e-post.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Ulrika Messing med planarkitekt Carina Burelius som föredragande. I ärendet har avdelningschef Inger Hansson, enhetschef Lena Ekroth, vattenhandläggare Elin Smith och lantbrukshandläggare Per Svantesson deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.